

Thorvald Staunings 1. maj-tale

Taler

Thorvald Stauning
Statsminister

Dato

1. maj 1931

Sted

Radiotransmitteret

Majdagen

De nordiske Folks gamle Festdag, paa hvilken man fejrede Foraarets Komme, har faaet ny Glans og ny Betydning.

Det er godt 40 Aar siden, at en international, socialistisk Arbejderkongres bestemte, at 1. Maj skulde være Arbejderklassens Fest og Demonstrationsdag. Paa denne Dag skulde Kravet om Arbejdstidens Forkortelse, om 8 Timers Arbejdsdagen føres frem i alle Lande, og det er sket siden.

Majdagen er saaledes viet det store Kulturkrav, hvis Opfyldelse betyder Frihed til Højnelse og Udvikling af den Arbejderhær, der staar indelukket i Fabrikker og Værksteder — i vore Dage ofte ved aandsslovene Pasning af moderne Maskiner.

I svundne Tider fejrede man Foraaret, Naturens Opvaagnen efter den lange Vinter, og hvert Aar mødtes man ved Majstangen til Glædesfest over Livet og den spirende Natur.

Kapitalismen og Industrialiseringen kvalte Naturglæden hos Millioner af Mennesker. Arbejderne lukkedes inde i Fabrikker i Halvdelen eller mere end Halvdelen af Døgnet's Timer. Der var ikke Tid til Sysler andet Sted, ikke Tid til Liv i Naturen, ikke Tid til aandeligt Liv, ikke Tid til Hjemmets Glæder. Den lange Arbejdsdag var nødvendig for at opnaa den til Livets Opretholdelse nødvendige Løn for Dagens Gerning, og Samfundets Magthavere troede, den var nødvendig for Samfundets Bestaaen. Den moderne Arbejderbevægelse, saaledes som vi kender den i det socialdemokratiske Parti og i Fagforeningerne, har haft den Opgave at modvirke den moderne Kapitalismes Udbytning af Arbejderne ved Sammenholdets Magt, at gennemtvinge Løn og Arbejdsvilkaar,

der hævede Trællen op til fri Arbejder, og at udvikle, dygtiggøre, modne Arbejderne, saaledes at de i Kultur og social Forstaaelse kunde komme op ved Siden af dem, der i kraft af deres økonomiske Stilling ogsaa havde den aandelige Overlegenhed.

Arbejdstidens Forkortelse var i Virkeligheden af langt større Betydning saavel for Arbejderne som for Samfunds-Udviklingen end nogle Øres Forhøjelse af Lønnen, men begge Dele var fornødent, og fremad gik det ogsaa fra Skanse til Skanse.

Videnskabsmændene — Lægerne, Hygiejnikerne, Pædagogerne — anerkendte Kravet om 8 Timersdagen, men Kapitalmagten stred imod. Den internationale Kongres fremhævede Kravets internationale Karakter, da dets Gennemførelse uden international Forstaaelse kunde skabe erhvervmæssige Vanskeligheder ved Konkurrencen fra de mindre fremskredne Lande, men i mange Aar savnedes det internationale Organ, der kunde føre Sagen igennem.

I 30 Aar stod 8 Timersdagen paa Dagsordenen, og langsomt bevægede man sig frem mod Maalet. Saa kom Verdenskrigen, hvor under Arbejdermasserne maatte bære de tungeste Byrder og udstaa de frygteligste Lidelser. Og efter Krigen kom Fredsslutning og Revolutioner, og endelig kom den officielle Anerkendelse af den organiserede Arbejderklasses Krav.

Selve Fredsdokumentet, Versailles-Freden af 1918, anerkendte 8 Timers Arbejdsdagen, og Underskriverne gav højtideligt Løfte om, at denne Reform skulde sikres alle Arbejdere, for at Kulturen kunde blomstre igennem den større Fritid. Verdens Stormagter bøjede sig for den internationale Arbejderbevægelses Fordring igennem 30 Aar, men de økonomiske Magthavere har desuagtet lagt mange Hindringer i Vejen, og endnu har Danmark ikke tiltraadt den internationale Konvention, som var Fredstraktatens Konsekvens.

Trods Sabotage og anden Modstand er 8 Timersdagen dog nu en Kendsgerning for Millioner af Arbejdere Verden over, selv om Lovfæstelsen endnu savnes. Og saa hastigt gaar Udviklingen i vore Dage, at den moderne Kapitalisme paa Produktionsomraadet har fremkaldt saadanne Forhold, at det er en Nødvendighed at arbejde for yderligere Indskrænkning af Arbejdstiden for Menneskene, hvis disse skal kunne bevare Muligheden for at skaffe sig det fornødne til Livet ved Arbejde i den moderne Produktion.

Rationaliseringen gaar sin Gang. Teknikken overflødiggør Menneskehænder, og vældige Hære af Arbejdsløse staar Verden over som Reservearmé for Produktionen. Nye Reformer vil vise sig paakrævede ogsaa paa Arbejdstids-Omraadet, og det gælder nu som før, at Organisationerne maa følge Udviklingen og drage Omsorg for, at Arbejderklassen faar sin Andel af det Udbytte, som de tekniske Fremskridt kan sikre Menneskeheden.

Store Fremskridt er naaet igennem Aarene, hvor Majdagen samlede Arbejdermasserne til Demonstration for 8 Timersdagen, og mægtig Betydning har disse Fremskridt haft for Samfunds-Udviklingen, for Hjemmene og for den opvoksende Slægt.

Den forkortede Arbejdsdag skaffede den Fritid, som vi, der er gamle, savnede. Da vi var Børn, kendte vi kun lidt til vor Fader. Han var spærret inde den lange Arbejdsdag og havde kun Lov til at nyde nogle Timers Søvn i sit Hjem. Han kunde kun yde en ringe Indsats i Børnenes Opdragelse, og han var afskaaret fra de Glæder ved Livet, som nu er til Raadighed for alle.

Naar vi ser paa Livet i Storbyens Tusinder af Kolonihaver og i Parcelbyggernes Haver, saa faar vi et levende Indtryk af, hvor smukt og nyttigt Fritiden anvendes.

Naar vi ser det Liv, der rører sig paa Sportspladserne, saa glædes man over den fysiske Udvikling, som er muligjort for Arbejderungdommen ved den forkortede Arbejdsdag.

Og gaar vi ud i Byens og Landets Forsamlingshuse, saa finder vi Tusinder af unge Arbejdere som Deltagere i Tidens store Oplysningsarbejde, i Studiekredse og ved Foredrag, hvorigennem der bødes paa de Mangler, som Samfundet egentlig har Ansvaret for.

Og se endelig indenfor Biblioteker og Læsestuer, og man vil finde Tusinder af Arbejdere som Læsere af Bøgerne, der bringer Højnelse og Belæring.

Der er foregaaet en Revolution i Arbejdernes Liv. Den forkortede Arbejdsdag blev ikke, som man sagde, Kilden til Værtshusbesøg, men Kilden til Oplysning, til aandelig og fysisk Udvikling, til den Dygtiggørelse, der ikke blot er til

Individernes Glæde, men til Gavn for det hele Samfund.

Tom og trist og glædesløs var Arbejdernes Tilværelse under den lange Arbejdsdag. Tidlig udslidt blev Arbejderen, og hans Børn, der savnede den vejledende Haand, voksede op til samme Elendighed, som havde præget Barndomshjemmet.

Nu er der Tid til Udvikling, nu tæller Arbejderbefolkningen Tusinder af intelligente, skolede og modne Kvinder og Mænd. De sidder i Organisationsarbejde, i Byraad og Sogneraad; de yder en god Indsats i det offentlige Liv, og de bidrager til fortsat Udvikling og Højnelse af de Slægter, der vokser frem.

Det tog en Menneskealder at komme saa vidt, men endnu er vi som sagt ikke ved Maalet. Endnu er der Grund til at bruge Majdagen til Demonstrationsdag, endnu ligger talrige Opgaver uløste, og fremdeles medfører Udviklingen i Produktion og Samfundsliv, at Arbejderklassen maa kæmpe med Arbejdsløshed og med de af den kapitalistiske Forvaltning følgende urimelige Forhold ved Fordelingen af Arbejdets Udbytte.

Endnu lider Folkene under Følgerne af den store Krig, men trods den bitre Lære, som Krigen gav, tales der om nye Rustninger til Sikring, om nye Krige og om nye Ødelæggelser.

Arbejderklassen har uden Hensyn til Landegrænserne etableret Samarbejdet imellem alle Nationer; den maa ogsaa vende sig imod det Rustningsvæsen, der fører til Krig, nedbrydende det Samarbejde, som igennem mange Aar er bygget op.

Kapitalismen bærer Spiren i sig til Krig, i økonomiske Interessers Tjeneste, men disse har intet at gøre med de arbejdende Befolknings Interesse. Vi maa ønske alle Former for Krig afløst af Fred. Vi maa ønske Toldskrankerne nedbrudt, og Arbejdet organiseret under Samarbejde imellem Nationerne, og vi maa ønske Krigsrustningen nedlagt, Krigen umuliggjort, og Freden sikret igennem Afrustning.

For disse Maal maa vi arbejde i national og international Politik, for disse Maal skal vi benytte den Valgret, vi har.

Arbejderklassen er gaaet i Spidsen for den demokratiske Udvikling af Samfundet og vender sig derfor imod alle Former for Diktatur, Enevælde og Faamandsvælde. Erhvervede Rettigheder giver ogsaa Forpligtelser, og det bør føles som en Pligt at benytte den Borgerret, som Arbejderklassen har erobret sig, til nye Fremskridt for Arbejderklassen, til Fremme af Skolevæsen, Sociallovgivning og Afrustning.

Krigens Afslutning gav Verden det internationale Organ: Folkenes Forbund. Igennem dette vil Fremtids-Udviklingen blive paavirket, og det afhænger af den nationale Magtstilling, om vi skal øve passende Indflydelse i den internationale Organisation, eller om den skal være i Hænderne paa Kapitalismens konservative og reaktionære Repræsentanter.

Som Hjul griber ind i hinanden i Maskinen, der præsterer de vidunderlige Produkter, gaar det ogsaa i det menneskelige Samfund. Mænd og Kvinder, Gamle og Unge, maa som Hjul gribe ind i hinanden for at fortsætte Virksomheden for Samfundets Omdannelse. De Gamle har øvet deres Livsgerning og vil fortsat fylde den Plads, de har, men de Unge maa slutte sig til, og det gælder ogsaa de helt unge, de Børn, der er paa Vej til Ungdommen.

Hver ny Aargang, der vokser frem, maa opdrages og oplæres. Børnene fra Arbejderhjemmene er Fremtidens Haab. Hvad vi før eller senere maa forlade af ufuldført Arbejde maa fortsættes af den nye Slægt, og derfor maa de alle fungere som Hjul i det store Maskineri, Hjul, der griber ind i hinanden og udfører den Funktion, som Maskinens Opfinder har tiltænkt dem.

Det er godt, at Børnene lærer Samarbejdets Kunst, de maa lære om Arbejdernes høje Moral, Solidariteten, Kammeratskabet og Venskabet, thi derpaa maa Organisationen fremdeles bygge, og dermed opnaar Arbejderklassen den Styrke, der er nødvendig for store Opgavers Løsning. De raske Drengene i de blaa Bluser, der benytter Fritiden til Gymnastik, Fodture og Liv i den skønne Natur, de opøves i Solidaritetens Lære og bliver modne, til de rykker ind i Ungdom mens Rækker. Og saafremt Ungdommen benytter Fritiden til Aandens og Legemets Udvikling, saa bliver denne Ungdom ogsaa i Stand til at løse Fremtidens Gaader.

I Unge, der ikke kender Oprindelsen til Nutidens Majdag, forstaar maaske ikke, hvilken Betydning denne Dag har faaet. I bør imidlertid bevare Arbejderklassens

Traditioner og huske, at denne Festdag er den eneste, som Verdens Arbejderklasse selv har indstiftet. Den rummer Minder om Fortids Arbejde og Kampe, Minder om Fremskridt og Sejre, og den vil fremdeles være Udgangspunktet for Arbejderklassens nye Fremstød.

Jeg hilser da Arbejdernes Lyttere med Tak for trofast Sammenhold i de mange Aar, og jeg vender mig til de Unge paa de forskellige Trin; de, der er vokset op i Arbejderhjemmene hører Arbejderklassen til, og de bør yde den Bistand, de kan, til Selvudvikling og Fremme af Kammeratskabet, fordi det er nødvendigt for det store Arbejde, der venter den nye Slægt.

Demokrati, Orden, Samarbejde, Solidaritet, Oplysning og Trofasthed, det er nogle af de Principper, hvorpaa Fremskridtene beror, og fastholdes disse, saa styrer Nutidens Ungdom sikkert ind i den Tid, hvor Socialismen skal virkeliggøres, hvor Udbytning og Trældom skal ophøre.

Kilde

Stauning, Th. (1931). Tanker og Taler: Et Billede af 25 Aar i det offentlige Liv. København og Oslo: Jespersen og Pios Forlag

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

1. maj-tale, Agitationstale, Demonstrationstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thorvald-staunings-1-maj-tale-1931>